रयत शिक्षण संस्थेचे,

राजर्षी छत्रपती शाहू कॉलेज, कोल्हापूर

समाजशास्त्र विभाग

दि. 1/08/2024

नोटीस

महाविद्यालयातील बीए, बीएस्सी, बीकॉम भाग - तीन मधील सर्व विद्यार्थ्यांना कळविण्यात येते की, समाजशास्त्र विभागामार्फत ' **महाराष्ट्रातील समाज सुधारक** हा मूल्यवर्धित अभ्यासक्रमांतर्गत (Value Added Course) दि. 8/08/2024 ते 18/10/2024 या कालावधीत राबविला जाणार आहे. या कोर्स अंतर्गत विद्यार्थ्यांना शिक्षणाबरोबरच समाजसुधारक व त्यांची कार्य याविषयी मार्गदर्शन केले जाणार आहे. सहभागी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र दिले जाईल. इच्छुक विद्यार्थ्यांनी समाजशास्त्र विभागाचे प्रा .डॉ. कन्नाडे एम. के यांच्याशी संपर्क साधावा. सहभागी विद्यार्थ्यांना कोर्सचे प्रमाणपत्र दिले जाईल.

कोर्स समन्वयक

Rayat Shikshan Sanstha's

Rajarshi Chhatrapati Shahu College, Kolhapur

Department of Sociology

2024-25

Name : Value Added Course in Social Reformers in Maharashtra

Course Implementation Year: 2020-21

Coordinator Name and Contact No. : Dr. Kannade M.K (9923952291)

Duration : 30 Hours

Course Fee : Free of cost

Eligibility : H. S. C. Pass

Intake Capacity : 30

Assessment Procedure : Theory / Objective Paper (50 Marks)

Objective :

- This course will give the information to the students about Mahatma Phule and his work.
- This Paper gives knowledge of Phule's Ideas and his work and Inform to the Students about the Past Period and Indian Philosophy.

Learning Outcome:

- Sociology Department of the College conducts course for students of all disciplines under the Value Added Course of Social Reformer in Maharashtra. Students need to know about education as well as social reformers and their work as well as their passion for social development. This course was started to make the students aware that they have some social responsibility while living in the society.

Rayat Shikshan Sanstha

Rajarshi Chhatrapati Shahu College, Kolhapur

Department of Sociology

Value Added Course

Social Reformers in Maharashtra

SYLLABUS 2024-25

Course Objectives:

This course will give the information to the students about Mahatma Phule and his work. Impact of the British rule and Western Thought on Mahatma Phule is studied in this Paper. This Paper gives knowledge of Phule's Ideas & his work and Inform to the Students about the Past Period and Indian Philosophy.

UNIT	COURSE CONTENT
1	I) Biography of Mahatma Phule A) Social Background B) Religious Structure C) Family Background D) Birth and Education
2	II) Movement Mahatma Phule's Works A) Work for Women's emancipation B) Work for the Untouchables C) Work for Labor union. D) Phule's role in Social Reform

संदर्भ सूची-

1. Ajay Kumar Jain (1996) The Annihilation of Caste, Manohar Publishers New Delhi. Salunkhe A.H.(1996), Mahatma Phule and Religion (in Marathi)
2. हरी नरके आणि य. दि. फडके (1991) महात्मा फुले गौरवग्रंथ खंड पहिला, महात्मा जोतिराव फुले चरित्र साधने समिती मुंबई. (द्वितीय सुधारित आवृत्ती),
3. हरी नरके, (संपादक) (1993) महात्मा फुले साहित्य व विचार महात्मा फुले चरित्र साधने प्रकाशन समिती मुंबई.

4. धनजय कीर (1996) महात्मा जोतिराव फुले पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई. (चौथी आवृत्ती).
5. भा.ल. भोळे (1990) जोतीरावांची समता संकल्पना लोकवाङः मय गृह मुंबई.
6. साळुंके आ.ह. (1998) महात्मा फुले आणि धर्म- लोकयांङ; गयगृह मुंबई
7. 12. गजमल माळी (1989) वैदिक धर्म आणि महात्मा फुले राजमुद्रा प्रकाशन औरंगाबाद.
8. 13. डॉ. मंगुळकर मा.प. महात्मा फुले आणि सत्यशोधक चळवळ, रघुवंशी प्रकाशन पुणे.

Rayat Shikshan Sanstha's

Rajarshi Chhatrapati Shahu College, Kolhapur

Department of Sociology

Value Added Course in Social Reformers in Maharashtra
Student List 2024-25

Sr. No	Name of the Student
1	Aditya khanderav Chavan
2	Kuber Krishna bhogam
3	Aatish Anil Kohli
4	Kishore Namdev Sawant
5	Priyanka Sanjay Jodhale
6	Anjali Anil Awale
7	Purva Manoj Chaudhari
8	Diksha Vikram Kamble
9	Shilpa konersa raaybagi
10	Nikhil Sachin Lokhande
11	Anuradha Ramesh Gavali
12	Nitin uttam Kamble
13	Kurundwade Dipak Babaso
14	Ashwini Ankush chougule
15	Namrata Bhagwan patil
16	Bepari Mehandi Javed
17	Bhosale Girish Devid
18	Dhanawad Chaitali Rajendra
19	Kamble Aditya Suhas
20	Ganibhai Saad Makasud
21	Kambale Anand Baban
22	Kambale Sanskruti Chandrashekhar

रयत शिक्षण संस्थेचे,

राजर्षी छत्रपती शाहू कॉलेज, कोल्हापूर

समाजशास्त्र विभाग

महाराष्ट्रातील समाज सुधारक

वेळ : १०.०० ते ११.०० **तारीख : २२-१०-२०२४**

गुण: ५०

सर्व प्रश्न आवश्क प्रत्येक प्रश्नांनाची समान गुण विद्यार्थांनी बरोबर उत्तरांना टिक करावे

१) श्री. धनंजय कीर या सुप्रसिद्ध चरित्रकाराने आपल्या एका चरित्रनायकाचे वर्णन खालील शब्दात केले आहे. हा चरित्रनायक कोण ते ओळखा?

"त्यांनी वृत्तपत्राचे संपादन केले. त्यांनी अर्थशास्त्र आणि समाजशास्त्र, इतिहास आणि राज्यशास्त्र यावर ग्रंथ लिहिले... ते एका विधी महाविदयालयाचे प्राचार्य होते... या लोकनेत्याने सामाजिक, राजकीय व कामगार चळवळीचे नेतृत्व केले..."

१) वीर सावरकर 2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

३) लोकमान्य टिळक ४) महात्मा गांधी

२) यांना डॉ. आंबेडकर त्यांच्या तीन गुरूपैकी एक मानत, पहिले गौतम बुद्ध व दुसरे महात्मा फुले यांना ते गुरू मानीत.

१) तुकाराम २) कबीर ३) नामदेव ४) एकनाथ

3) डॉ. आंबेडकरांचे वादग्रस्त व्यंगचित्र कोणी रेखाटलेले आहे?

१) रामन पिल्लेई २) शंकर पिल्लेई ३) आर. बालकृष्णन पिल्लेई ४) रावन पिल्लेई

४) महात्मा जोतिबा फुले हे 'माझे तिसरे गुरु असे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कशामुळे म्हणतात

१) भारताला स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी मदत केली म्हणून.

२) क्रांती घडवून आणण्यासाठी मदत केली म्हणून.

3) अस्पृश्य समाजावर अन्याय होत होता त्या विरुद्ध आवाज उठविला म्हणून

४) महात्मा जोतिबा फुलेंनी मुलींची शाळा काढली म्हणून.

५) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जीवनातील घटनाक्रम लावा :

१ बहिष्कृत हितकारणी सभा, महाड सत्याग्रह, काळाराम मंदिर सत्याग्रह, पुणे कॅरार

२) महाड सत्याग्रह, काळाराम मंदिर सत्याग्रह, बहिष्कृत हितकारणी सभा, पुणे करार

३) बहिष्कृत हितकारणी सभा, काळाराम मंदिर सत्याग्रह, महाड सत्याग्रह, पुणे करार

४) पुणे करार, महाड सत्याग्रह, बहिष्कृत हितकारणी सभा, काळाराम मंदिर सत्याग्रह

६) समाज समता संघाची स्थापना………. यांनी केली

१) क्रांतिवीर वि. दा. सावरकर　　२) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

३) राजर्षी शाहू महाराज　　४) न्यायमूर्ती म. गो. रानडे

७) 'शिका, संघर्ष करा व संघटित व्हा हे कोणाचे ब्रीदवाक्य होते?

१) सिद्धार्थ एज्युकेशन सोसायटी　　२) समता संघ

३) दीनबंधू　　४) बहिष्कृत हितकारिणी सभा

८) "बहिष्कृत हितकारिणी सभा" या संस्थेची स्थापना कोणी केली होती?

१) वि. रा. शिंदे　　२) राजर्षी शाहू महाराज

३) डॉ. बी. आर. आंबेडकर　　४) महात्मा फुले

९) डॉ. आंबेडकर गोलमेज परिषदेत…,.. मागणी केली.

१) स्वतंत्र मतदारसंघ　　२) आरक्षण　　३) स्त्री शिक्षण　　४) मंदिर प्रवेश

१०) "मी जरी हिंदू म्हणून जन्मलो असलो तरी हिंदू म्हणून मरणार नाही." ही घोषणा कोणी व कोठे केली?

१) नाशिक　　२) नागपूर　　३) महाड　　४) येवला

११) 'चवदार तळ्याचे आंदोलन जेथे झाले ते ठिकाण कोणते ?

१) अलिबाग　　२) चिरनेर　　३) शिरढोण　　4) महाड

१२) बंदिस्त वर्ग म्हणजे जात होय ही व्याख्या कोणी केली?

१) महात्मा गांधी २) महात्मा फुले ३) सावरकर ४) आंबेडकर

१३) शिक्षणाशी संबंधित असलेल्या 'झिरपणी सिद्धांताला कोणी विरोध केला होता?

१) डॉ. आंबेडकर २) महात्मा फुले

३) महर्षी शिंदे ४) न्यायमूर्ती रानडे

१४) एक ब्राह्मण, सदाशिव बल्लाळ गोवंडे जे त्यांचे आयुष्यभर मित्र बनून राहिले ते ……. पुण्याच्या स्कॉटिश मिशन हायस्कूल मध्ये भेटले.

१) भीमराव आंबेडकरांना २) ज्योतीराव फुलेंना

३) विठ्ठल रामजी शिंदेंना ४) लहुजी साळवेंना

१५) महाराष्ट्राचे आद्य समाजसुधारक कोणाला म्हणतात ?

१) छ. शाहू महाराज २) महात्मा जोतिबा फुले

३) अण्णा हजारे ४) ना. ग. गोरे

16) 'महाराष्ट्राचे मार्टिन ल्यूथर म्हणून कोणास ओळखले जाते?

१) जोतिबा फुले २) वि. रा. शिंदे

३) डॉ. आंबेडकर ४) छत्रपती शाहू महाराज

१७) विख्यात इतिहासकार य. दि. फडके म्हणतात "कर्मठ सनातन्यांनी त्यांच्या व्याकरणाच्या चुका दाखवून बाजी मारण्याचा प्रयत्न केला, पण त्यांचा मानवी हक्क आणि समतेबद्दलचा विचार प्रतिपक्षाला दडपून टाकता आला नाही. हे विचारवंत कोण ?

१) बाबा पदमनजी २) भी. रा. आंबेडकर

(३) गो. ग. आगरकर ४) ज्योतीराव फुले

१८) .... यांच्या मते वेद हे अपौरुषेय नाहीत.

१) महात्मा गांधी २) लोकमान्य टिळक

३) महात्मा फुल ४) दयानंद सरस्वती

१९) ………. हे सामाजिक क्रांतीचे जनक होते.

१) भाऊ दाजी लाड २) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर

३) विष्णुबुवा ब्रह्मचारी ४) महात्मा ज्योतिबा फुले

२०) "सर्वसाक्षी जगत्पती/त्याला नको मध्यस्थी" हे कोणाच्या धर्मविचारातील प्रमुख होते?

१) लोकमान्य टिळक २) राजा राममोहन रॉय

३) महात्मा जोतिबा फुले ४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

२१) महात्मा फुले यांनी १८७३ साली पहिला सत्यशोधक पद्धतीचा विवाह कोणाचा केला

(१) सिताराम आल्हाट २) ज्ञानोबा ससाणे

३) कृष्णाराव भालेकर ४) यशवंत फुले

२२) बालहत्या प्रतिबंधक गृहाची स्थापना कोणी केली?

१) महर्षी धोंडो केशव कर्वे २) पंडित रमाबाई

३) गोपाळ गणेश आगरकर ४) महात्मा जोतिबा फुले

२३) महात्मा फुले यांनी मुंबईत कोणत्या हेतूने नाभिकांचा संप घडवून आणला?

१) कर जादा भरावा लागत होता. २) केश वपनाची चाल बंद व्हावी म्हणून

३) नाभिकांना सन्मानाने वागवावे. ४) वेतन वाढीसाठी

२४) ....यांनी पुण्यामध्ये पहिली मुलींची शाळा स्थापन केली.

१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर २) महर्षी शिंदे

३) म. ज्योतिबा फुले ४) गोपाळ हरी देशमुख

२५) खालीलपैकी कोणत्या पहिल्या समाज सुधारकांनी मुलींच्या शिक्षणास उत्तेजन आणि प्रसारास सुरुवात केली ?

१) डॉ. बी. आर. आंबेडकर २) महात्मा फुले

३) गोदुताई कर्वे ४) विठ्ठलदास ठाकरसी

Rayat Shikshan Sanstha

Rajarshi Chhatrapati Shahu College, Kolhapur

Department of Sociology

Value Added Course

Social Reformers in Maharashtra

Report 2024-25

Sociology Department of the College conducts course for students of all disciplines under the Value Added Course of Social Reformer in Maharashtra. Students need to know about education as well as social reformers and their work as well as their passion for social development. This course was started to make the students aware that they have some social responsibility while living in the society.

The course was implemented in the academic year 2024-25 from 8/08/2024 to 18/10/2024 (30 Hours). 22 students from various branches of the college took admission for the course. The teaching of the prescribed course was completed in the above period. Admitted students were given certificates for completing the course.

Outcomes

- Informing about the work of social reformers
- To inculcate social values in the students
- To make students aware of social responsibility